

“Bahtiyar olan cemaat enva-ı ibadatın fihristesi olan namaz ile kendilerini vazifeli gördüler.” cümlesinde nazara verilen, “namazın diğer ibadetlerin fihristesi olmasını” biraz açar mısınız?

Aynı mana [Dokuzuncu Söz'ün Üçüncü Makam](#)'ında şöyle ifade edilir:

“Namaz dahi bütün ibadatın envainı şâmil bir fihriste-i nuraniyedir. Ve bütün esnaf-ı mahlukatın elvan-ı ibadetlerine işaret eden bir harita-i kutsiyedir.”

Kur'an-ı Kerim'de namaz ve zekât, çoğu ayette, birlikte geçerler.

Tefsir âlimleri, ibadeti ikiye ayırırlar: Bedenî ibadetler ve malî ibadetler. Namaz bütün bedenî ibadetleri temsil eder, zekât ise malî ibadetleri.

Namazda Kâbe'ye yöneldiğimiz için hac ibadetine bir işaret vardır. Namaz boyunca bir şey yenilmemesi yönüyle, namazda oruç da bulunmaktadır. Namazda geçen zaman, ömrün bir zekâtı sayılabileceği gibi, namaz kılınan elbisenin yıpranması da yine malî bir ibadet, bir sadaka sayılabilir.

Öte yandan, namazda diğer mahlûkatın ve meleklerin de ibadetlerine işaretler vardır. Ağaçlar kıyama benzerken, birçok hayvanlar sürekli rükû halinde gibidirler, bir kısmı ise sürünmekle ve secdeyi temsil etmektedirler.

Sürekli kıyamda bulunan melekler olduğu gibi, yine daima rüku ve secde halinde olan melekler de vardır.

“Evet nasılkı Fatiha Kur'ana, insan kâinata fihristedir; namaz da hasenata fihristedir. Çünkü namaz; savm, hac, zekat ve sair hakikatları hâvi olduğu gibi, idrakli ve idraksiz mahlukatın ihtiyarî ve fitrî ibadetlerinin nûmunelerine de şamildir. Meselâ: Secdede, rükû'da, kıyamda olan melaikenin ibadetlerini, hem taş, ağaç ve hayvanların o ibadetlere benzeyen durumlarını andıran bir ibadettir.” ([İşarat'ül-İ'caz, Bakara Suresi 3. Ayetin Tefsiri](#))